

Већу Интердисциплинарних докторских студија
Универзитета уметности у Београду
Косанчићев венац 29
11000 Београд

Београд, 18. 3. 2020.

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА

БЛЕБАЛА: АРХЕОЛОГИЈА ДЕЧЈИХ СЕЋАЊА – аудиовизуелна инсталација

кандидаткиње др Марије Ћирић

Веће интердисциплинарних докторских студија Универзитета уметности у Београду, на седници одржаној 12. марта 2020. године, донело је одлуку о именовану Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта **Блебала: археологија дечјих сећања – аудиовизуелна инсталација** кандидаткиње др Марије Ћирић, студенткиње докторског студијског програма Вишемедијска уметност Интердисциплинарних студија Универзитета уметности у Београду.

На основу увида у реализован уметнички део пројекта и поднети писани материјал, комисија у саставу:

др Растко Ћирић, ред. проф. ФПУ, ментор
др Невена Даковић, ред. проф. ФДУ, коментор
др Тијана Поповић Млађеновић, ред. проф. ФМУ, председник комисије
др ум. Ана Гњатовић, ванр. проф, Факултет уметности Приштина-Звечан
др ум. Љуба Бркић, ванр. проф, ФИЛУМ, Крагујевац

закључила је да кандидаткиња може да приступи одбрани докторског уметничког пројекта.

БИОГРАФИЈА КАНДИДАТКИЊЕ

Др МАРИЈА ЋИРИЋ (1969, Београд) је ванредни професор у ужој уметничкој области Музика у медијима и у ужој научној области Теорија уметности и медија, као и руководилац студијских програма катедре за Музику у медијима на Филолошко-уметничком факултету Универзитета у Крагујевцу.

Дипломирала је на Факултету музичке уметности у Београду 1993. године (Општа музичка педагогија). Звање доктора наука у научној области Теорија уметности и медија стекла је 2009. године на Интердисциплинарним студијама Универзитету уметности у Београду.

Богато искуство рада у медијима – стална сарадња са Драмским програмом Радио Београда и Телевизијом РТС – резултирало је учешћем на интернационалним фестивалима (Prix Italia, Prix Europa, Premios Ondas, Birds Eye View, Balkan Music and Art, Prix Marulic, Grand Prix Nova, Prix Bohemia, Rose D’or...). Добитница је признања *Витомир Бозић* за изузетан допринос српској радиофонији (награду додељује РТС, Драмски програм Радио Београда). Аутор је бројних радиофонијских дела. Један је од (двоје) сценариста за циклус од четири телевизијска филма посвећена домаћим композиторима (продукција РТС, 2015-2020): филм *Бинички* победник је у категорији Музичких програма (Music Programme) на интернационалном фестивалу *Prix Circum*, 2016.

Музички је критичар недељника *НИН* и *Нова Зора*; члан је уредништва часописа (*Српски*) *Књижевни лист*, *Музички талас (СЛИО)*, *Наслеђе (ФИЛУМ, Крагујевац)*. Сарађује са националним и међународним часописима, публикацијама, монографијама, где је објавила значајан број научних радова, односно, стручних текстова (*Музички талас*, *Политика*, *New Sound*, *Pro Musica*, *Нови филмограф*, *Наслеђе*, *Pro Femina*, *Музикологија*, *Теме*, *Култура*, *Побједа*, *Muzika*, *Musica Baltica*, *L’Opera*...). Излаже на научним скуповима посвећеним уметности и медијима (Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу, Универзитет уметности у Београду; Академија умјетности у Бањој Луци, Музиколошки институт САНУ, Universität Wien, Kadir Hass University, Istanbul; University of Athens...).

Члан је Удружења композитора Србије (секција музичких писаца), Музиколошког друштва Србије, Удружења новинара Србије, Педагошког друштва Србије и Европске мреже за студије филма и медија (NECS).

Основне сфере интересовања: примењена/ функционална музика, радиофонија, теорија звука, социолошки аспекти музике у медијима, музика и нарација, медијске форме музике у контекстима образовања.

ДЕТАЉНА АНАЛИЗА ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА

Докторски уметнички пројекат бави се темом дечјих сећања у форми аудио-визуелне инсталације. Први сегмент наслова „Блебала” (“Jabberwocky”) је наслов песме Луиса Керола (Lewis Carroll) из књиге *Алиса у земљи иза огледала* (*Through the Looking Glass*) који ауторку опседа још од детињства. Ово Керолово дело било јој је привлачније од много познатије *Алисе у земљи чуда*, а разлог томе јесте и надахнути превод (односно, препев) Луке Семеновића, из шездесетих година прошлог века, који је дао посебан звук и ритмику српској верзији ове песме. Ауторка чак сматра да овај превод надмашује оригинал. Опет, елаборација „Блебале“ и опуса њеног писца, нису циљ уметничког истраживања (мада ће „Блебала“ и те како прожимати рад); наведени неологизам (и несмислени Керолови стихови) фигурирају као погодан полазни импулс за настанак вишемедијског дела. Ауторка наводи да „Блебала” има улогу рафинираног одраза дечје (а)логике и да је овде треба посматрати као заједнички именитељ дечјих сећања, све интензивније присутних у интроспективним налетима које доноси сазревање, односно старење, што је и пут ка циљу рада – организовању креираних и одабраних звучних и визуелних знакова и поступака везаних за детињство у пажљиво конструисану вишемедијску уметничку целину, у кретању ка простору иза огледала микросвета и (де)рационализацији датог питања/проблема.

Ово вишемедијско дело изведено је као вид спонтаног изражавања, као синтеза и синестезија остварена на начин како би то, по сећању и осећању ауторке, учинило дете. Обухвата уметности/ медије филма, музике, радиофоније, књижевности (на изванредан начин, чак и ликовне уметности и архитектуре); подразумева укључивање чула вида и слуха (посредно и додира и укуса), комуницира путем више врста знакова (визуелни: покретне слике, цртеж; аудитивни: музички, вербални, шумови/ звучни ефекти; кинестетички); конципирана је кроз тространу визуелну структуру обједињену звуком.

Реализација докторског уметничког пројекта **Блебала: археологија дечјих сећања – аудио-визуелна инсталација**, састојала се од неколико етапа. Израда практичног/уметничког дела рада започела је прикупљањем архивског/документарног материјала, након чега је следило конципирање

синописа, сценарија и књиге снимања за делове пројекта (аудитивне и визуелне); снимање материјала на одабраним локацијама и са одабраним актерима; преглед и селекција (архивског/документарног и снимљеног) материјала; монтажа сегмената пројекта (у случају визуелних елемената, била је укључена и израда једноставне анимације – „оживљавање” дечјих цртежа и њихово инкорпорирање у екранска збивања); ситуирање инсталације у простору. Средства за извођење рада подразумевала су стандардну опрему за снимање, репродукцију и реализацију/монтажу звучних и визуелних садржаја. Потом, одабир најприкладнијег доступног ентеријера који је у погледу пропорција и акустике дао адекватан простор за поставку и одвијање инсталације.

Теоријски текст, као пратећи елемент уметничког пројекта, упућује на оквире и контексте настанка дела (поетичке, теоријске, истраживачке, техничко-технолошке). Поетичке претпоставке односе се на „археологију” сећања некадашњег детета тј. на континуирано истраживање феномена детињства и линија дечјег мишљења. Спознавање значења и интеррелација ауторкиних дечјих искустава захтева и поетичке импулсе – трагање за потенцијалним упориштима у предпостојећим уметничким опусима. У том смислу, ауторка поетичке импулсе конкретизује кроз „сусрете“ са ауторима и оним њиховим делима која фигурирају као потенцијална оруђа у археолошком подухвату трагања за сликама детињства (и у битној мери се односе на територије детињства): књижевност/поезија *нонсенса* Едварда Лира (Edward Lear) и Луиса Керола, поетика апсурда круга ОБЕРИУ, односно, Данила Хармса (Данијл Хармс), телевизијска и филмска (анти)уметност групе Монти Пајтон (Monty Python).

ПРАКТИЧНИ ДЕО ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА

Структура вишемедијског дела изведена је као вишестрана аудио-визуелна инсталација. С обзиром на потребу ауторке да се у свом докторском уметничком пројекту усмери на неколико различитих равни дечјих сећања и њихових рефлексивних на садашњи тренутак, показала се као неопходна симултаност визуелних садржаја извора слике. Визуелна страна инсталације стога је била формулисана кроз три комплементарне целине покретних слика, које су презентоване на три екрана позиционирана у ентеријеру испред посматрача-реципијента. Визуелне линије „спољних“ екрана теку као комплементарне равни кроз које посматрач добија конкретне археолошке „доказе“ дечјих сећања: са леве стране смењују се дечји цртежи, са десне снимци (поново) откривених играчака (и једне књиге са много прича и слика). Средишњи екран јесте и (тематски) центар вишемедијског дела – сањарија о детињству одвија се кроз (археолошку) потрагу за Блебалом, дата је у форми кратког алтернативног филма. Намера ауторке је да осећај целине и уроњености у комбинацију/садејство визуелних слика обезбеди

аудитивним призором.

Звучни призор је конципиран тако да може бити опажен и схваћен као звук који припада одређеном (централном) екрану, али и као независна линија полифоне структуре јер звук није дословни одраз „покретних слика“. Рађен је по завршетку снимања визуених сегмената и њихове монтаже. Треба подвући да је звук забележен на камери приликом снимања *Блебале* у потпуности елиминисан у завршној верзији пројекта, те да је слици дат нов акустички контекст. Ауторка је желела да слику значењски (ре)организује кроз аудитивно окружење, спонтано откривано и постављано у наративни контекст.

Методи и структура уметничког докторског пројекта **Блебала: археологија дечјих сећања – аудио-визуелна инсталација** су пажљиво дефинисани у смеру („археолошког“) истраживања и отварања ауторских потенцијала – капацитета да буду уочена „налазишта“ богата значењем, погодна за разраду и надградњу. Будући да рад полази од (за ауторку) недовољно размотреног и још увек нерешеног питања, истраживачки метод подразумева, пре свега, ауторефлексивни „археолошки“ приступ – поглед на сопствени (дечји) микрокосмос (емоције, ситуације, личности) – такође и на сопствени опус, из чијих је „ходника“ обезбеђена грађа вишемедијског здања. У том циљу, ауторка се служи доказано делотворним методима преузетим из научних области, пре свега друштвене хуманистике. Најпре, користи студију случаја, која и није строго научни поступак, али прецизно упућује на партикуларност проблема. Потом, се слижи експерименталним методом, који се овде креће у смеру опозитном од онога у науци – почиње као (не)контролисано посматрање фрагменталног/или фрагментарног или фрагментисаног ? искуства а окончава се као уочавање могућности постојања законитости или правилности у њему.

ПИСАНИ ДЕО ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА

Осим у практичном сегменту докторског уметничког пројекта (вишемедијској аудио-визуелној инсталацији), претходно наведени методски концепт примењен је и у пратећем тексту чији је оквир интердисциплинарна теоријска и тематска мрежа: феномен фантазије у уметности, теорија сањарења, теорија сећања, теорија стваралаштва, теорија филма, радиофонија, теорија звука, теорија нарације... Кроз призму одабраних научно-теоријских и уметничких тачака, ауторка указује на поетику и потенцијале докторског уметничког пројекта.

Текст је структурисан кроз три целине. Прва, „Археологија дечјих сећања у контексту феномена фантазије у уметности“, сугерише могућности које у креативном погледу може да поседује поглед на детињство, односно, фантазија/сањарија о детињству вођена заиграностима и (а)логиком детета: у томе су ауторки нарочито помагале научно-теоријске поставке Гастона Башлара (Gaston

Bachelard). Друга целина односи се на поетичке импулсе – „сусрете“ са ауторима и оним њиховим делима која су битна ауторки, те фигурирају као потенцијална оруђа у археолошком подухвату трагања за сликама детињства (и у битној мери се односе на територије детињства). Трећи сегмент текста посвећен је експликацији стваралачких разлога и поступака докторског уметничког пројекта: изложене су партикуларне тачке ауторкиног опуса који функционишу у смислу „предшколе“ аудио-визуелне инсталације **Блебала: археологија дечјих сећања** (дела остварена у областима радиофоније и телевизије, као и неколико испитних радова реализованих током докторског студијског програма Вишемедијска уметност, која су конципирана као припрема за завршни уметнички пројекат). Потом је указано на поетичка и техничко-технолошка начела докторског уметничког пројекта, да би текст био заокружен књигом снимања (централног сегмента рада/ инсталације).

Писани сегмент докторског уметничког пројекта **Блебала: археологија дечјих сећања – аудио-визуелна инсталација**, дакле, кореспондира, односно, представља теоријски корелат (или теоријско огледало) вишемедијског рада. С једне стране, кроз уочавање претходница (сопствених и оних које долазе из корпуса опште уметничке баштине), ауторка се бавила поетичком пропедутиком овог дела. С друге стране и у ширем обиму, посветила се разматрању феномена детињства/дечјих сећања/сањарија о детињству, сопственим стваралачким искуствима, открићима, путевима сазнања, креативним и техничко-технолошким решењима везаним за практични део рада.

ОЦЕНА ОСТВАРЕНИХ РЕЗУЛТАТА

Докторски уметнички пројекат **Блебала: археологија дечјих сећања – аудио-визуелна инсталација** успешно је практично реализован, изврсно теоријски и методолошки образложен, чиме представља значајно и иновативно остварење у области вишемедијског стваралаштва. Поетичке претходнице овог докторског уметничког пројекта уочљиве су и у досадашњем радиофонијском и телевизијском опусу Марије Ћирић (потреба за игром и обраћање игри налик дечјој). Узорци из њеног непосредног сећања/окружења, пак, јесу темељни поетички предуслов за изградњу овог вишемедијског дела. Реч је о (ре)конструкцији дечјег погледа на свет, о полифоној структури у којој се разлистава тема – археологија дечјих сећања – у чијим је просторима била мапирана лична прича (са одговорима на питања шта су заиста блебетања, страхови, сањарења или друге ситуације из детињства). То, опет, није било само набрајање одабраних реминисценција: ауторка је успоставила равнотежу између дечје и сазнајне креативности, што је, чини се, најбитнија тачка пројекта, јер неологизам „Блебала“, стихови истоимене песмице и остали елементи детињства

имају улогу површине огледала *кроз* коју је ауторка прошла и *са друге стране* пронашла и уметничко дело и његов теоријски одраз.

КРИТИЧКИ ОСВРТ РЕФЕРЕНАТА

Вишемедијска поставка докторског уметничког пројекта сведочи о сувереном владању ауторке различитим уметничким поетикама и техникама, кроз целину и сваки детаљ интимног археолошког подухвата усмереног ка призорима/амбијентима детињства, односно, дечјих сећања/сањарија. Дејство аудио-визуелне инсталације **Блебала: археологија дечјих сећања** у изложбеном простору овог пројекта може се окарактерисати као сугестивно, подстицајно у смислу позива гледаоцу/слушаоцу на фантазијске активности, што је, чини се, управо оно што је ауторки и била намера. Писани део докторског уметничког пројекта поседује значајну теоријску и литерарну вредност јер успева да помири научно-теоријски апарат са спонтаним концептом интроспективног текста – због чега се ауторкино задовољство пронађено у „археолошким“ истраживањима дечјег света интензивно преноси на читаоца.

Марија Тирић је својим докторским уметничким пројектом како практично, тако и теоријски, успешно остварила високе критеријуме целовитог вишемедијског уметничког дела.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Докторски уметнички пројекат **Блебала: археологија дечјих сећања – аудио-визуелна инсталација** Марије Тирић замишљен је и реализован као сложено и медијски вишеслојно постигнуће. Ауторкино обимно претходно уметничко и научно-истраживачко искуство очитује се непосредно у практичном и писаном/теоријском аспекту реализације овог рада и добија одраз у богато, занимљиво, духовито и вишезначно конципираном уметничком делу у коме сви примењени медији равноправно делују на примаоца чулних и садржајних импулса. За разлику од многих других пројеката чија инспирација потиче из света изван аутора, интимно полазиште рада Марије Тирић везано је за (рано) детињство и „Блебалу” и указује нам на интроспекцију као ређе коришћен метод у изради докторског уметничког рада.

Имајући све претходно наведено у виду, Комисија предлаже Већу интердисциплинарних студија Универзитета уметности да кандидаткињи Марији Ћирић одобри одбрану докторског уметничког пројекта **Блебала: археологија дечјих сећања – аудиовизуелна инсталација**.

У Београду, 18. 3. 2020.

Комисија:

мр Растко Ћирић, ред. проф. ФПУ

др Невена Даковић, редовни професор ФДУ

др Тијана Поповић Млађеновић, редовни професор ФМУ

др ум. Ана Гњатовић, ванредни професор, Факултет уметности Приштина-Звечан

др ум. Љуба Бркић, ванредни професор, ФИЛУМ, Крагујевац